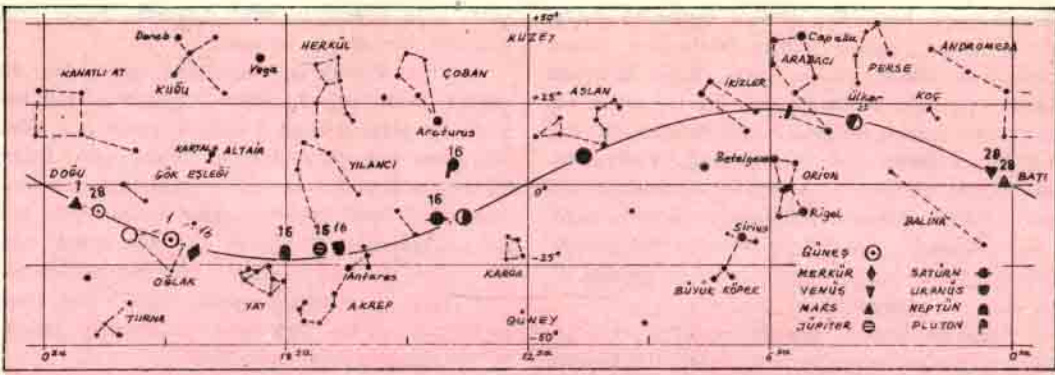

GÜNEŞ, AY VE GEZEGENLERİN KONUMLARI : Ay'ın başı ve sonunda Güneş'in tutulma düzlemindeki yeri görülmektedir. Ay'ı gösteren simgeler yaklaşık evrelerini de içermektedir. Tüm gezegenler yarılarında gösterilen tarihlerde bulunacakları konuma göre yerleştirilmiştir. Görüldüğü gibi Güneş, Ay ve gezegenlerin hepsi tutulma düzlemi diye tanımlanan Şenyamızın Güneş etrafındaki yörünge düzleminin, ya içinde ya da ona çok yakın bir konumda bulunmaktadır. Şekildeki tutulma düzlemini ikiye bölen ve batıdan doğuya doğru uzanan düz çizgi ise yerin eşlek (ekvator) düzleminin gökyüzü ile olan arakesitini, yani gök eşleğini göstermektedir.

BU AYIN İLGİNÇ GÖK OLAYLARI

Şubat ayında birçok kişi, parlak kış yıldızlarının varlığını hemen farkedebilir. Özellikle, akşamları 19 sıralarında işinden veya okulundan eve dönenler, o saatlerde hava karardığından dolayı, ister istemez gözleri göğe takılacak ve parlak kış yıldızlarını farkedebileceklerdir. Akşamın o saatlerinde bir veya iki takımyıldızı öğrenebilen bir kimse, hemen diğerlerini öğrenebilmek için can atar. Eğer yanınızda dergimizi taşıyorsanız, evinize gitmek için otobüsünüzü beklerken o ayın gök haritasına bakarak, birçok takımyıldızı tanıma olanağı doğacaktır. Bu olanaklara şüphesiz küçük kentlerde yaşayanlar sahiptirler. Çünkü hava kirliliği ve kuvvetli şehir ışığı, bazı yerleşim merkezlerinde bu tür gözlemler için farkedilebilir bir tehlike halini almaktadır. Örneğin Ankara'da hava açıkken, 2. kadirde veya en çok 3. kadirde yıldızlar görülebilmektedir. Halbuki gözümüz, 6. kadirde yıldızları duyurabilir; yani onu farkedebiliriz. Herşeye karşın, güzel kuşaklı Oriyon ve göğün en parlak yıldızı olan Akyıldızı (Sirius) içeren Büyükköpek takımyıldızlarını, Ankara'dan dahi görmek olasıdır ve tüm okuyuculara bu takımyıldızlara bir kez olsun bakmalarını salık veririm. Çünkü gökbilime sevgi, birçok kişide bu yoldan başlamıştır.

Güneş, 20 Ocak'ta girdiği Oğlak takımyıldızından 16 Şubat akşamı çıkarak Kova takımyıldızına geliyor. Merkür bu ay, en büyük batı uzanımına erişiyor. 8 Şubat saat 23.00 sıralarında, Merkür'ün uzanımı 26° (S-) oluyor. Bu nedenle,

Bir ay sonra, size söz verdiğimiz gibi, ayın gök olayları ile karşı karşıyayız. Havalarda henüz soğuk fakat biz sizin de göğe merakla bakacağınızı umarak bu köşeyi hazırlamayı sürdürüyoruz.

Dr. İ. Ethem DERMAN

9 Şubat sabahı doğu çevresinde 0.2 kadir parlaklığındaki bu gezegeni görme olanağınız var. Fakat her zaman, en büyük uzanımında bile bu gezegenin görülme olasılığı, o kadar büyük değildir. İlerideki yazılarımızda bu konuyu ayrıntılı işleyeceğiz. Ayrıca, 10 Şubat saat 13.00 de Ay'ın 2° kuzeyinde olacak bu gezegeni, aynı gün sabahleyin ayça şeklindeki Ay'a yakınlığı ile de tanıyabilirsiniz. Venüs, akşamları Güneş battıktan sonra batı çevresinde parlak olarak görünmeye başladı. Önümüzdeki aylarda, bu cismi gökyüzünde belirgin bir şekilde görebiliriz. 15 Şubat sabaha karşı Venüs, Ay'ın 4° kuzeyinde olacak. O saatlerde her iki gökcismi de Türkiye'den görülmeyecek; fakat o gün akşam batıda birbirlerinden biraz daha uzak görülebilirler. Unutmayalım Ay, 15 Şubat'ta ayça şeklindedir. Mars ise henüz batı uzanımında; fakat çok so-

Cisim	Tarih	Sağaçıklık	Dikâçıklık	Uzanım	Parlaklık	Çapı	Uzaklık
Güneş	01 Şubat	20Sa 56.dk0	-17° 19'	—	-26.8	32'30".9	0.985
	28 Şubat	22 41. 7	-08 16	—	-26.8	32 20 .8	0.991
Merkür	01 Şubat	19 15.3	-20 16	23 (Sa)	+ 0.4	07.8	0.852
	16 Şubat	20 17.4	-20 12	25 (Sa)	+ 0.1	06.1	1.098
	28 Şubat	21 26.7	-16 55	20 (Sa)	- 0.1	05.4	1.241
Venüs	01 Şubat	22 21.4	-11 54	21 (Ak)	- 3.3	10.9	1.549
	28 Şubat	00 24.5	+01 41	28 (Ak)	- 3.4	11.7	1.439
Mars	01 Şubat	22 52.5	-08 08	30 (Ak)	+ 1.4	04.3	2.160
	28 Şubat	00 09.4	+00 22	23 (Ak)	+ 1.5	04.1	2.266
Jüpiter	01 Şubat	16 19.4	-20 35	64 (Sa)	- 1.5	24.4	5.726
	28 Şubat	16 32.8	-21 03	89 (Sa)	- 1.6	37.2	5.301
Satürn	01 Şubat	14 11.7	-10 35	97 (Sa)	+ 0.7	17.4	9.576
	28 Şubat	14 11.5	-10 27	124 (Sa)	+ 0.6	18.2	9.160
Uranüs	16 Şubat	16 28.4	-21 40	77 (Sa)	+ 5.9	03.6	19.110
Neptün	16 Şubat	17 54.4	-22 13	57 (Sa)	+ 7.8	02.4	30.780
Plüto	16 Şubat	14 12.1	+05 03	115 (Sa)	+13.5	—	29.458

ŞUBAT AYI İÇİN GÜNEŞ VE GEZEGENLERE İLİŞKİN VERİLER : Bu çizelge Güneş ve gezegenlerin belirtilen günlerindeki sağaçıklık (reaksiyon) ve dikâçıklık (deklinasyon) değerlerini vermektedir. Uzanım, yerdan bakıldığına göre Güneş ve gezegen arasındaki açıdır. Gezegen Güneşten önce doğuyor ise uzanımı batı olup sabahları (Sa), sonra doğuyor ise uzanımı doğu olup akşamları (Ak) gözükür. Son üç sütunda ise sırasıyla kadir cinsinden parlaklıkları, eşleştirel çaplarının açı cinsinden değerleri ve gök birimi cinsinden dünyamıza olan uzaklıkları yer alıyor. Bir gök birimi (GB) ortalama Dünya-Güneş uzaklığı olup değeri 149 600 000 km. dir.

nükleştiğinden göremiyoruz. Bu gezegen de 15 Şubat'ta Ay'a yaklaşıyor. Bu yakın konum, sabah 09.00 da olacak ve Mars, Ay'ın 5° kuzeyinde bulunacaktır. Jüpiter, 6 Şubat saat 16.00 da Ay'ın 1°:5 güneyinde bulunacak; fakat bu konumda ülkemizden izlenemeyecektir. O gün veya birgün sonra sabahleyin, yaklaşık 70° (Sa) uzanımındaki Jüpiter'e baktığımızda iki cisim birbirlerinden ayrılmış olacaklar. Ayrıca gezegenimiz, 17 Şubat günü sabahleyin Antares yıldızının 5° kuzeyinden geçecek. Satürn sabahları Jüpiter'den daha yüksek ve doğu çevresinde gözüküyor. Yalnız parlaklığı, Jüpiterden yaklaşık 2 kadir daha sönük. Bu gezegen, 3/4 Şubat geceyarısı Ay'ın 2° güneyinde bulunacak. Bu yakın konum, geceyarısı

dan sonra ülkemizden de çok iyi gözlenebilecek. Dış gezegenlerden bir diğeri olan Uranüs, 6 Şubat saat 19.00 da Ay'ın 2° güneyinde, 15 Şubat saat 18.00 de Antares yıldızının 5° kuzeyinde ve 17 Şubat saat 17.00 de Jüpiter'in 0°:8 güneyinde bulunacak. Bu gezegenin parlaklığı, gözümüzün görme sınırına yaklaştığından, bu tür yakın konumları küçük de olsa bir dürbünle görmek olanağı vardır. Bu, bir tür avcı dürbünü de olabilir. Neptün ise, 8 Şubat saat 12.00 da Ay'ın 0°:8 kuzeyinde bulunacak. Bu yakın konum, Güneş Amerika'nın güneyinden gözlemlendiği takdirde Ay'ın Neptünü örtmesi şeklinde olacaktır. Tüm okuyuculara pırl pırl bir gökyüzü dileğiyle hoşçakalın.

AYIN GÖK HARİTASI

Bu ay görünen gökyüzündeki yıldızları tanımak için iki parça halinde verdiğimiz bu haritayı kullanabilirsiniz. Gökyüzü, doğu-batı ve başucundan geçen bir çizgi ile iki eşit parçaya bölünmüş olarak veriliyor. Kuzey yatan parçada yüzünüzü kuzeye, güney yatan parçada ise yüzünüzü güneye dönüp gökyüzüne bakmanız gerekiyor. Bu harita ayın başında saat 22.30 dakikası, ayın sonunda ise yaklaşık 20.30 dakikası gökyüzünü göstermektedir.